

Аналітичний огляд роботи митниці

місячний моніторинг

→ червень 2024

Цей аналітичний огляд підготовлений за фінансової підтримки Європейського Союзу. Його зміст є виключною відповідальністю ГО «Інститут аналітики та адвокатури» та ГО «Технології прогресу» і не обов'язково відображає погляди Європейського Союзу.

Автори:

Булана Олександра,

експерт з митного регулювання, к.е.н.;

Зелді Роберт,

адвокат, партнер юридичної компанії «Delta International Law», экс-заступник Голови Держмитслужби;

Набок Віталій,

аналітик політики та даних ГО «Інститут аналітики та адвокації»;

Саварець Андрій,

експерт з митної справи.

Для цитування цього матеріалу:

Булана, Зелді, Набок, Саварець (2024): Аналітичний огляд роботи митниці. Червень 2024, ГО «Інститут аналітики та адвокації» та ГО «Технології прогресу».

ЗМІСТ

Вступ.....	2
I. Законодавчі оновлення.....	3
II. Економічний блок.....	6
III. Сприяння торгівлі.....	11
IV. Контрольні заходи.....	13
V. Боротьба з правопорушеннями.....	15
Висновки.....	16

Перелік скорочень

АЕО	Авторизований економічний оператор
АСАУР	Автоматизована система аналізу та управління ризиками
ПДВ	Податок на додану вартість
ПМП	Порушення митних правил
NCTS	The New Computerised Transit System (національна електронна транзитна система)

Вступ

Цей документ становить собою місячний моніторинг діяльності Державної митної служби України та реформ, пов'язаних із митницею **за червень 2024 року**. Він охоплює ключові аспекти діяльності митниці, ґрунтуючись на даних, отриманих протягом звітного періоду.

Структура моніторингу:

Законодавчі ініціативи та реформи на митниці. Цей розділ описує законодавчі зміни та реформаторські кроки щодо роботи митниці протягом червня 2024 року.

Економічний блок. Містить аналітику щодо найбільш податкомістких напрямків імпорту, товарів з високими рівнями податкового навантаження, оподаткованого імпорту з негативною динамікою у порівнянні з попереднім місяцем.

Сприяння торгівлі. У цій частині досліджено динаміку спрощення міжнародної торгівлі в частині митних формальностей та процедур, включаючи надання статусу Авторизованого економічного оператора (АЕО) та окремих спрощень митних процедур, ефективність скорочення часу, необхідного для митного оформлення товарів тощо.

Контрольні заходи. Описує заходи, вжиті митницею для забезпечення контролю за правильністю та достовірністю декларування, (включаючи митну вартість, класифікацію та країну походження), а також інші контрольні функції у сферах пост-митного контролю, документальних перевірок дотримання законодавства (аудитів), управління ризиками та використання скануючих технологій.

Боротьба з правопорушеннями: Цей розділ описує динаміку щодо кількості справ у розрізі окремих статей Митного кодексу України про порушення митних правил протягом червня 2024 року та підсумки щодо нарахованих штрафів за правопорушеннями.

Наприкінці документа сформовано **висновки**, які підсумовують ключові результати роботи митниці протягом звітного періоду.

Цей моніторинг дає змогу:

- оцінити поточний стан справ у роботі митниці;
- проаналізувати митні реформи та ініціативи;
- забезпечити прозорість та підзвітність діяльності митниці перед громадськістю.

Аналітичний огляд роботи митниці буде корисний:

- урядовцям та особам, які приймають владні рішення у сфері державної митної політики;
- представникам підприємств, установ та неурядових організацій, експертам, зацікавленим у діяльності Державної митної служби;
- представникам міжнародних організацій, що працюють над митними питаннями.

I. Законодавчі оновлення

Діяльність Комітету з питань фінансів, податкової та митної політики

[Комітет з питань фінансів, податкової та митної політики](#) Верховної Ради України є профільним парламентським комітетом, до предмету відання якого, серед іншого, віднесено питання діяльності митних органів, митної справи та митного тарифу.

У червні 2024 р. у парламенті було зареєстровано 4 проекти законів, що пов'язані з роботою митниці, щодо яких Комітет визнано головним та наразі знаходяться на його опрацюванні:

Таблиця 1. Проекти законів та інших актів, пов'язані з роботою митниці, що надійшли за червень 2024 року та знаходяться на опрацюванні Комітету, визначеного як *головний*.

№ проекту	Дата реєстрації	Що пропонує проект
11343	17.06.2024	Тимчасове звільнення від оподаткування ПДВ на імпорт (не довше, ніж до 01.06.2025 р.) товарів за договорами купівлі-продажу, у яких стороною є Секретаріат Енергетичного Співтовариства, укладеними між постачальниками товарів та/або надавачами послуг та суб'єктами господарювання, що мають ліцензії на окремі види господарської діяльності на ринку електричної енергії (виробництво електричної енергії, передача електричної енергії, розподіл електричної енергії) та природного газу (транспортування, розподіл і постачання природного газу).
11343-1	25.06.2024	Є альтернативним проекту 11343 , передбачає тимчасове звільнення від оподаткування ПДВ на імпорт не довше, ніж до 31.12.2025 р. для аналогічної категорії товарів .
11344	17.06.2024	Тимчасове звільнення від сплати ввізного мита на імпорт (не довше, ніж до 01.06.2025 р.) товарів енергетичного обладнання, інших відповідних товарів, необхідних для відновлення процесу безперебійного постачання електроенергії на митній території України.
11344-1	25.06.2024	Є альтернативним проекту 11344 , передбачає тимчасове звільнення від оподаткування ввізним митом (не більше, ніж до 31.12.2025 р.) товарів за договорами купівлі-продажу, у яких стороною є Секретаріат Енергетичного Співтовариства, укладеними між постачальниками товарів та/або надавачами послуг та суб'єктами господарювання, що мають ліцензії на окремі види господарської діяльності на ринку електричної енергії (виробництво електричної енергії, передача електричної енергії, розподіл електричної енергії), природного газу (транспортування, розподіл і постачання природного газу). Також проект закону передбачає тимчасове звільнення від оподаткування ввізним митом (не більше, ніж до 31.12.2025 р.) для обладнання для побудови та відновлення різних видів генерації.

Джерело: розроблено автором самостійно на основі <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/commBillProcIdMain/5296?current=1>

Усі зазначені вище законопроекти містять у собі положення щодо тимчасового звільнення певних товарів (в основному, пов'язаних з енергетикою) від ввізного мита та імпортного ПДВ. У разі запровадження цих пільг, можна очікувати відповідного зменшення розміру оподаткованого імпорту коштом цієї категорії товарів (аналогічно тому, коли схожі пільги були запроваджені в період [осінь 2022 - весна 2023](#)). Лише в I кварталі 2023 року було надано пільг для ввезення енергетичної інфраструктури обсягом [7,1 млрд грн](#).

На час підготовки цього огляду, Верховною Радою було прийнято в цілому проєкти законів № 11258, № 11259 (zareєстровані в травні 2024), якими запроваджено податкові пільги для ввезення деяких енергетичних товарів.

Також за червень було зареєстровано 2 законопроєкти, що впливають на митну політику та митну справу в Україні, де Комітет визнано співвиконавцем та наразі знаходяться на його опрацюванні: [0281](#) від 21.06.2024 та [5870-д](#) від 28.06.2024.

Пропоновані законопроєкти в частині митного регулювання здебільшого спрямовані на підтримку та покращення регулювання в частині здійснення правоохоронної функції Державною митною службою.

Окрім цього, Комітетом проводяться **зустрічі робочих груп** для підготовки проєктів актів Верховної Ради України, питань, що обговорюються на засіданнях комітетів, проєктів рішень, рекомендацій, висновків комітетів.

У червні пройшли 14 зустрічей робочої групи з питань підготовки до другого читання євроінтеграційного проєкту Закону України [«Про внесення змін до Митного кодексу України щодо імплементації деяких положень Митного кодексу Європейського Союзу»](#) (реєстраційний № 10411 від 16.01.2024 р.)

Законопроєкти, прийняті Верховною Радою України

Протягом червня Верховна Рада України прийняла 2 законопроєкти, які мають вплив на функціонування митниці та митну політику України.

В обидвох випадках було прийнято за основу проєкти законів, спрямовані на підвищення ставок акцизного податку за паливом та тютюновими виробами впродовж декількох наступних років. Їх прийняття є одним із заходів, визначених [Національною стратегією доходів до 2030 року](#), а проєкт про внесення змін до Податкового кодексу України щодо перегляду ставок акцизного податку на тютюнові вироби (реєстр. [№ 11090](#)), є євроінтеграційним. Щодо останнього, він має на меті до **2028 року досягти гармонізації з законодавством ЄС у питанні підвищення специфічних ставок акцизного податку з сигарет** (як передбачає Директива Ради 2011/64/ЄС від 21.06.2011 щодо структури та ставок акцизного збору на тютюнові вироби (кодифікація)), з одночасним еквівалентним підвищенням таких ставок на тютюн, промислові замітники тютюну та зменшенням їх розміру для тютюновмісних виробів для електричного нагрівання (далі – ТВЕН).

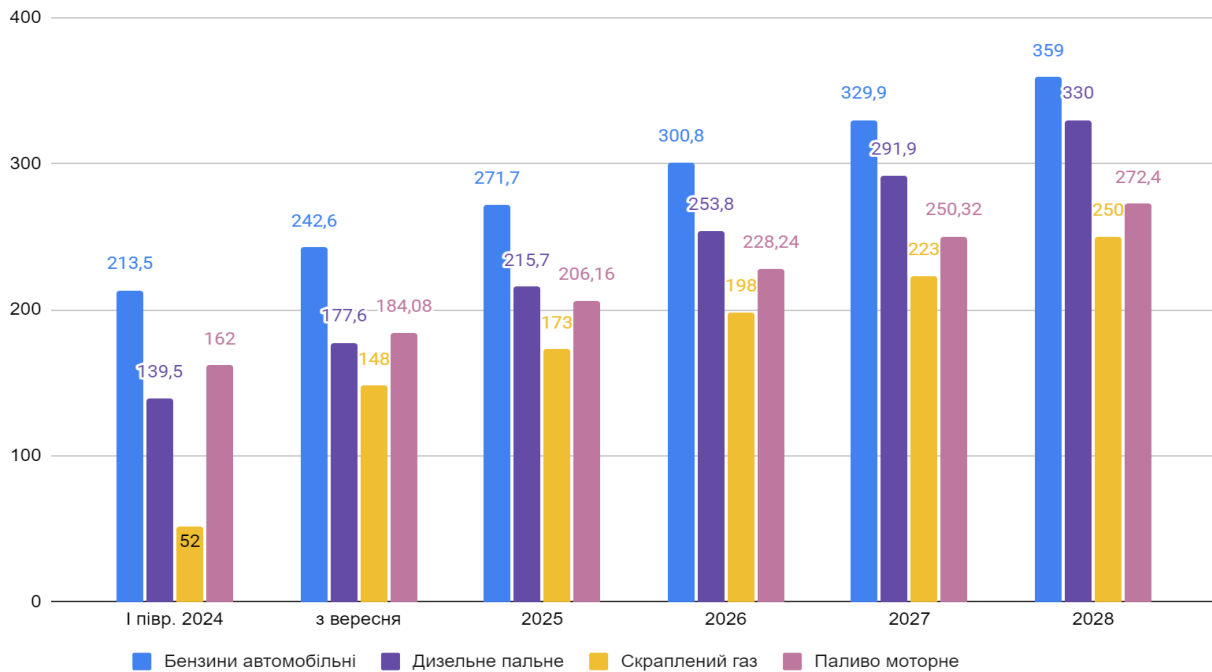
Цей законопроєкт був підтриманий бізнес-організаціями, зокрема Спілкою українських підприємців ([СУП](#)) та Американсько-українською діловою радою ([USUBC](#)), однак наразі бізнес та експерти розходяться в позиціях з владою щодо деяких положень законопроєкту до другого читання. Однак, наголосимо, що так чи інакше, зрівняння ставок українських акцизів з європейськими є невідворотним процесом у контексті євроінтеграції.

Очікувано, що підвищення ставок акцизного податку буде збільшувати привабливість незаконного переміщення товарів та сировини для їх виготовлення. Хоча Державна митна служба України не є безпосереднім адміністратором цього податку, їй можуть знадобитися важелі впливу та ресурси на боротьбу з контрабандою тютюнової продукції.

Ще більшою мірою все зазначене вище актуальне для проєкту Закону України про внесення змін до Податкового кодексу України щодо імплементації положень актів права Європейського Союзу щодо акцизного податку (реєстр. [№ 11256-2](#)), який було [схвалено в червні за основу](#).

Законопроект пропонує приведення законодавства України до норм законодавства ЄС задля виконання Угоди про асоціацію, з метою **встановлення на рівні національного законодавства ідентичних ставок акцизного податку, передбачених Директивою № 2003/96/ЄС.**

Діаграма 1. Графік збільшення ставок акцизного податку на різні види пального до 2028 року (в євро).

Джерело: розроблено автором самостійно на основі [даних Міністерства фінансів України](#)

Завершення приведення у відповідність європейським ставкам акцизного податку виглядатиме наступним чином:

- бензин – 359 євро за 1000 л;
- дизельне пальне – 330 євро за 1000 л;
- скраплений газ – 70 євро за 1000 л.

Перше зростання ставок заплановане з 1 вересня 2024 року:

- бензин – з 213,4 євро до 242,6 євро за 1000 л;
- дизельне пальне – з 139,5 євро до 177,6 євро за 1000 л;
- Скраплений газ – з 52 євро до 55,6 євро за 1000 л.

Акциз з палива збирається безпосередньо на кордоні, а спред ставок акцизу сприятиме збільшенню правопорушень при переміщенні. Це потребує від Державної митної служби України як наявності адміністративної спроможності для відстеження та ідентифікації товарів (аналітика, огляди, лабораторії), так і можливості вживати дієвих засобів примусу до виконання норм закону в разі виявлення порушень.

Збільшення ставок акцизного податку на пальне та тютюн, орієнтоване на попередньо розрахований позитивний економічний ефект, може бути недосяжним через можливе скорочення загального споживання (відхід від оптимальної ставки податку за кривою Лаффера) та потенційне розширення тіньового ринку продукції.

II. Економічний блок

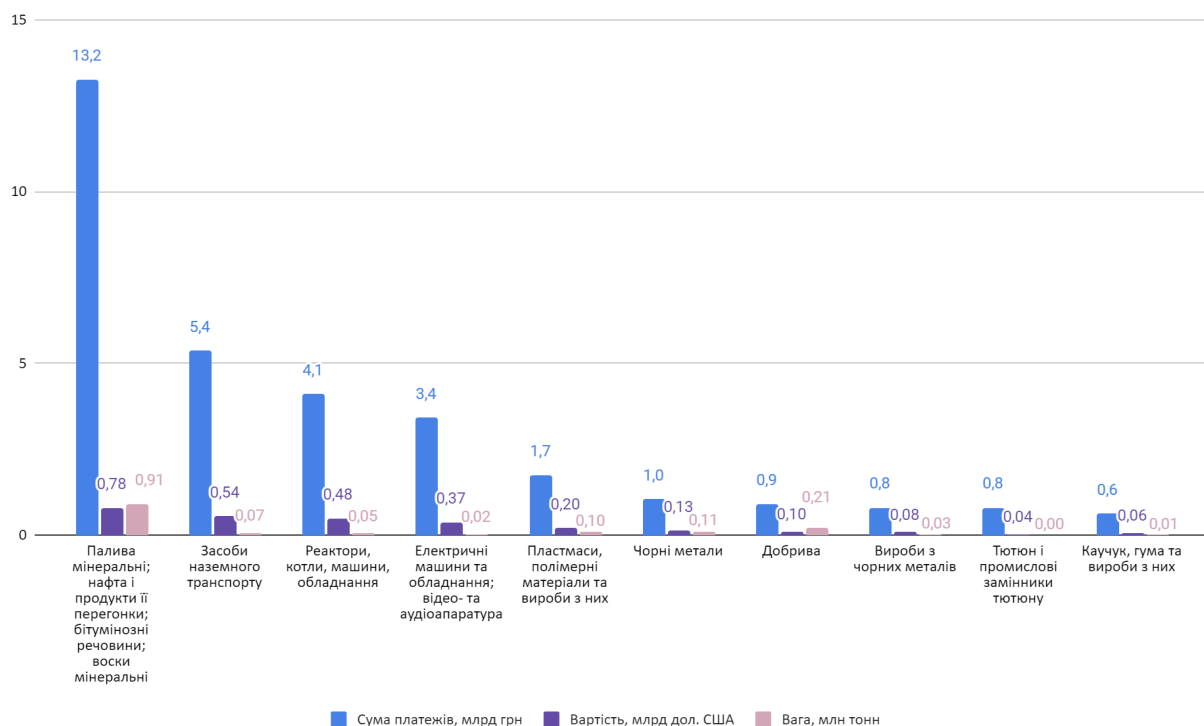
У цьому блоці досліджено економічний аспект функціонування Державної митної служби України з метою:

- оцінити ефективність роботи органу щодо виконання бюджетних показників та забезпечення економічної безпеки країни;
- визначити ключові тенденції розвитку зовнішньої торгівлі та їх вплив на українську економіку.

Найбільш податкоємні напрямки імпорту

У червні 2024 року було імпортовано 2,2 млн тонн різних товарів загальною вартістю 4,4 млрд дол. США.

Діаграма 2. ТОП 10 податкоємних товарних груп, імпортованих Україною у червні 2024 року.

Джерело: розроблено автором самостійно на основі даних, наданих Державною митною службою України

З усіх груп імпортованих товарів у червні 2024 року було зібрано 45,5 млрд грн платежів (мито, акцизний податок, ПДВ).

Як завжди, значний відрив по сплаченим з ввезення на митну територію України платежам демонструє група товарів 27 «Палива мінеральні; нафта і продукти її перегонки; бітумінозні речовини; воски мінеральні» — 13,2 млрд грн, з яких 5,7 млрд грн акцизного податку та 7,5 млрд грн ПДВ.

Також сукупно 1 млрд та більше грн платежів було сплачено при ввезенні таких груп товарів:

- 87 «Засоби наземного транспорту» (5,4 млрд грн);
- 84 «Реактори, котли, машини, обладнання» (4,1 млрд грн);
- 85 «Електричні машини та обладнання; відео- та аудіоапаратура» (3,4 млрд грн);
- 39 «Пластмаси, полімерні матеріали та вироби з них» (1,7 млрд грн);

- 72 «Чорні метали» (1 млрд грн).

Далі за цим показником ідуть: добрива; вироби з чорних металів; тютюн і промислові замітники тютюну; каучук, гума та вироби з них.

Всього ці 10 груп товарів забезпечили 70% від надходжень платежів за імпортом у червні 2024 року.

Порівнюючи ситуацію з минулим місяцем, перші 6 позицій товарів за обсягом сплачених платежів до бюджету відповідають позиціям, зафіксованим у травні. Вдвічі зросли обсяги імпорту та сплачених митних платежів за товарами групи 31 «Добрива».

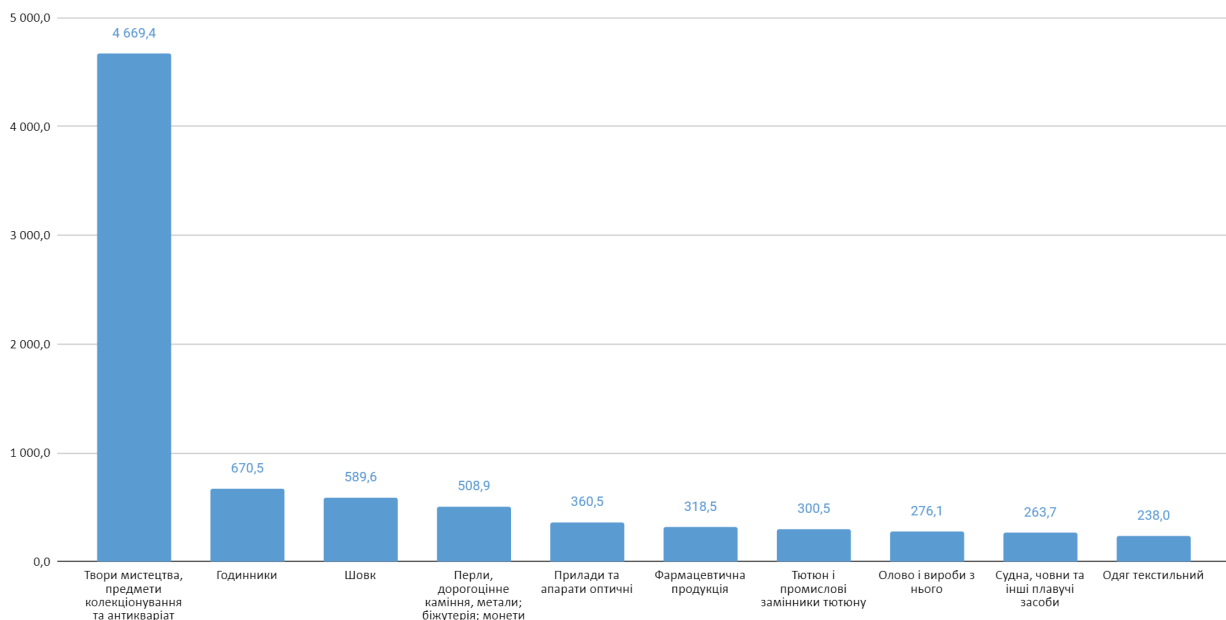
Товари народного споживання з високими рівнями податкового навантаження

Товари народного споживання з високими рівнями податкового навантаження — це категорія товарів, які підлягають оподаткуванню державою за ставками, значно вищими за середні. Податковим навантаженням є співвідношення надходжень від імпорту та бази, з якої це надходження нараховувалось (оподаткований імпорт).

Метою такого оподаткування може бути зниження споживання (через шкідливість чи дефіцит), збільшення державних доходів чи умовного перерозподілу доходів від багатших верств населення до бідніших.

На сьогодні існують дискусії щодо доцільності використання високих податків на товари народного споживання як інструменту державної політики. Прикладами товарів з високими рівнями податкового навантаження є тютюн, алкогольні напої, пальне, ювелірні вироби тощо. В Україні не існує вичерпного переліку товарів народного споживання. Для досягнення мети аналітичного огляду ми відібрали такі групи товарів самостійно, пропонуємо ознайомитися з переліком груп товарів народного споживання за [посиланням](#).

Діаграма 3. ТОП товарів народного споживання з найвищими рівнями податкового навантаження у червні 2024 року (одиниці).

Джерело: розроблено автором самостійно на основі даних, наданих Державною митною службою України

Здебільшого у переліку товарів з найбільшим податковим навантаженням перебувають групи, що мають такі ознаки, як:

Ексклюзивність та розкіш: високе податкове навантаження на такі товари як твори мистецтва, предмети колекціонування та антикваріат, годинники, шовк, перли і дорогоцінне каміння можуть бути введені з метою умовного перерозподілу доходів від багатших верств населення до бідніших.

Шкідливість: високі ставки податків на товари, які вважаються шкідливими для здоров'я, такі як тютюн, можуть бути введені з метою зниження їх споживання та зменшення витрат на лікування захворювань, пов'язаних з їх вживанням.

Суспільна/державна значимість: високе податкове навантаження на прилади та апарати оптичні, судна, човни та фармацевтичну продукцію може бути викликано з метою захисту національних інтересів, безпеки та підтримки розвитку вітчизняної промисловості.

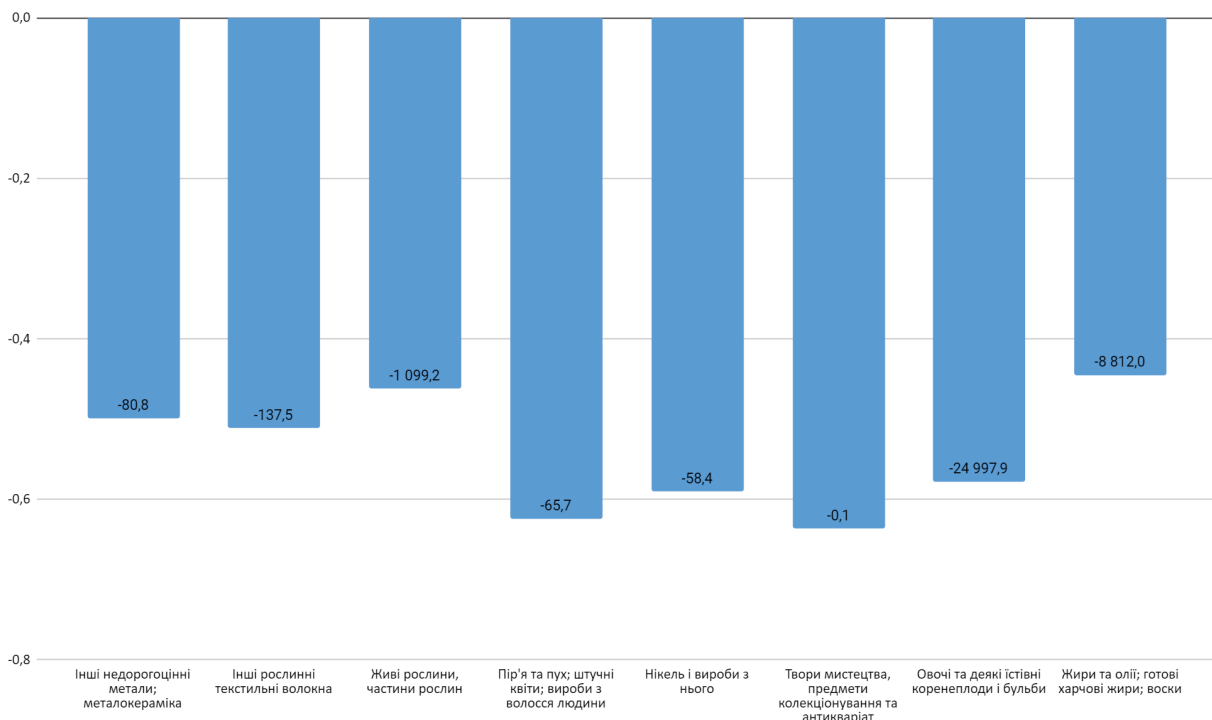
Напрямки оподаткованого імпорту з найбільшою негативною зміною за параметрами

Відсоткові негативні зміни у вазі, вартості, податковому навантаженні серед імпортованих товарів у червні 2024 року в порівнянні з попереднім місяцем не становлять і 1%, що вказує на стабільність та стійкість сектору. Імпортні групи товарів не зазнають суттєвих цінових шоків або значних негативних змін податкових ставок.

Вага

Найбільше скорочення у вазі імпортованого у порівнянні з попереднім місяцем зафіксоване у товарних групах 97 «Твори мистецтва, предмети колекціонування та антикваріат», 67 «Пір'я та пух; штучні квіти; вироби з волосся людини», 75 «Нікель і вироби з нього», 7 «Овочі та деякі їстівні коренеплоди і бульби».

Діаграма 4. ТОП 10 груп товарів, за якими зафіксовано спадання у вазі імпортованого у червні 2024 року. Вертикальна шкала відображає %, мітки — тонни товару.

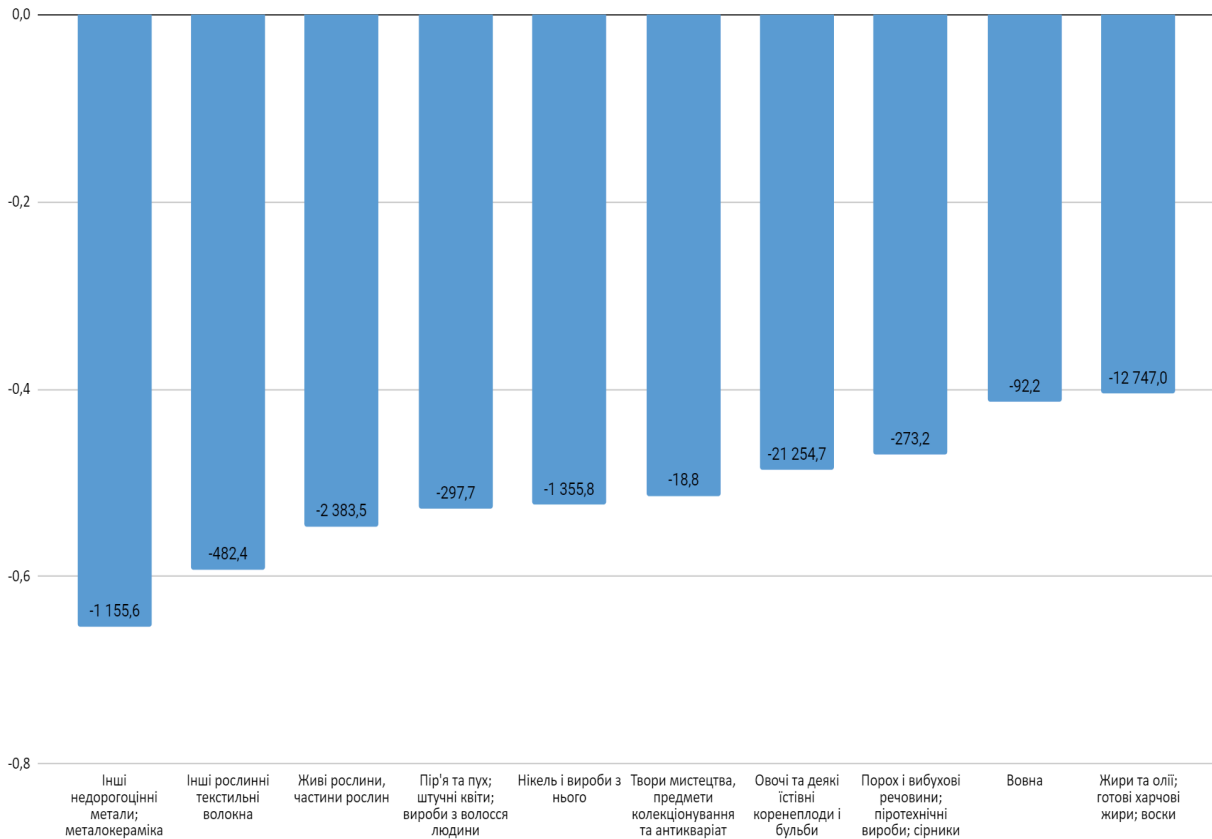
Джерело: розроблено автором самостійно на основі даних, наданих Державною митною службою України

Усіх імпортованих груп товарів, представлених на діаграмі, було імпортовано менше сукупно на 35 тисяч тонн.

Вартість імпортованого

Дані про імпорт категорій груп товарів з найбільшими негативними відхиленнями за вартістю ввезеного щодо попереднього місяця можуть свідчити про такі явища як зниження попиту, збої в постачанні, зміна державної політики та сезонні явища.

Діаграма 5. ТОП 10 груп товарів, за якими зафіксовано спадання у вартості імпортованого у червні 2024 року. Вертикальна шкала відображає %, мітки — вартість у тис. \$ дол. США.

Джерело: розроблено автором самостійно на основі даних, наданих Державною митною службою України

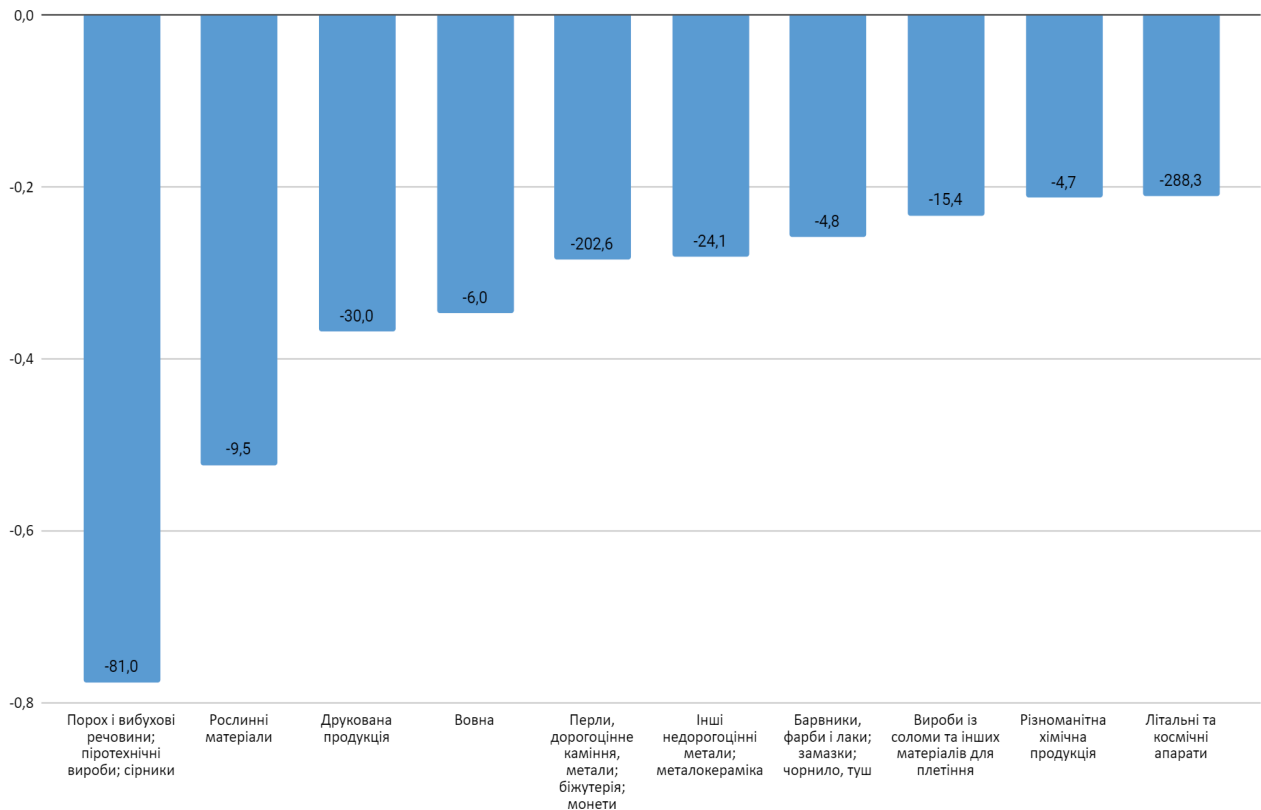
Найбільш відчутні зміни серед вартості імпортованого стосуються товарних груп, які здебільшого пов'язані з овочівництвом, садівництвом, тваринництвом та продуктами цих галузей, що може вказувати на сезонність зміни.

Крім цього, спадання в імпорті за вартісним показником відносно попереднього місяця було відчутним серед товарних груп, що стосуються деяких металів. Також, падіння близько 0,5% зафіксоване у товарних групах 36 «Порох і вибухові речовини; піротехнічні вироби; сірники» та 97 «Твори мистецтва, предмети колекціонування та антикваріат».

Податкове навантаження

Показник податкового навантаження демонструє частку доходів, яку платники віддають державі у вигляді податків та зборів при імпорті. Протягом червня відбулися незначні зміни податкового навантаження серед груп товарів (до 1%).

Діаграма 6. ТОП 10 груп товарів, за якими зафіксовано спадання у податковому навантаженні у червні 2024 року. Вертикальна шкала відображає %, мітки — одиниці.

Джерело: розроблено автором самостійно на основі даних, наданих Державною митною службою України

Серед представлених на діаграмі категорій товарів помітне зниження податкового навантаження відбулося в групі товарів 36 «Порох і вибухові речовини; піротехнічні вироби; сірники» — майже -0,8% до попереднього місяця.

Також спад помітний серед різних груп товарів: рослинні матеріали, друкована продукція, вовна, перли, дорогоцінне каміння, метали; біжутерія; монети.

Податкове навантаження по іншим представленим на діаграмі групам товарів зазнало незначного спаду в межах -0,3-0,2%.

III. Сприяння торгівлі

Транзитні операції

З початку переходу на застосування NCTS Фаза 5 спостерігається зменшення транзитних операцій за напрямом вивезення.

У червні 2024 року було здійснено 4 868 митних операцій (за деклараціями T1) за напрямком вивезення в межах транзиту, що у порівнянні з аналогічним періодом минулого року більше на 52%. За напрямком ввезення на митну територію України в червні 2024 року було здійснено 2 556 операцій, що у порівнянні з аналогічним періодом минулого року більше майже у 7 разів.

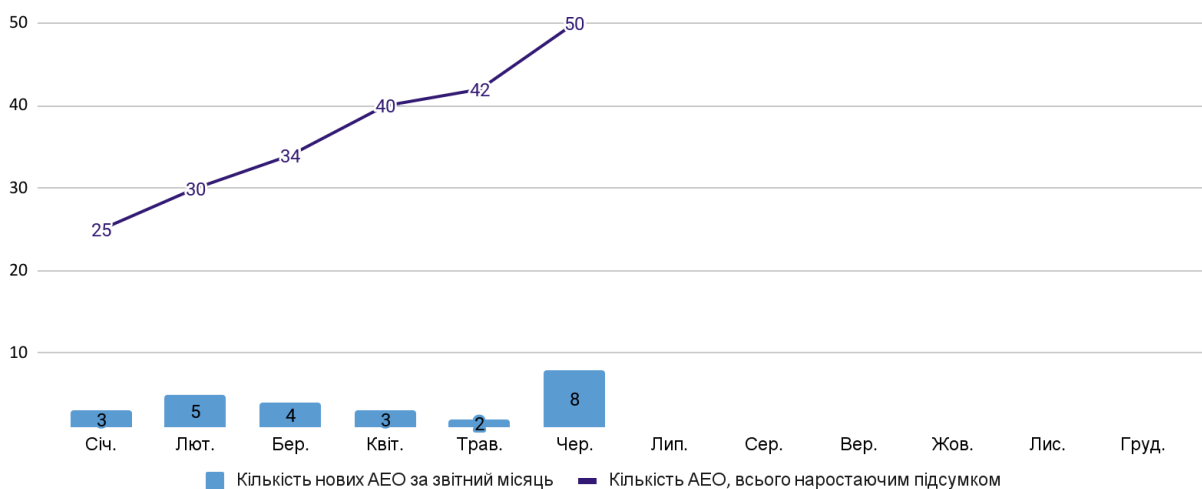
Разом з тим, за даними Державної митної служби України спостерігається тенденція щодо скасування декларацій за запитами суб'єктів процедури по прибуттю до транзитних митниць на кордоні з Республікою Польща та завершення транзитної процедури в прикордонних пунктах пропуску у зв'язку із відкриттям польською митницею нових транзитних декларацій для українських товарів. Так, у травні було виявлено 322 анульованих декларацій та 194 — у червні. Враховуючи скасування в листопаді 2023 року декларацій типу ЕА та експорту без обов'язкового заїзду на термінал, що обґрунтовувалось необхідністю популяризації спрощень в митному оформленні та необхідності нарощування спільного транзиту, спад обсягу транзитних декларацій може призвести до затримок у доставці товарів, додаткових витрат і навіть до втрати експортних можливостей для українських підприємств. Міністерству фінансів України, Державній митній службі України, іншим стейкхолдерам варто звернути увагу на таку тенденцію, та прокомунікувати ці проблемні питання.

Кількість переміщень за напрямом увезення зросла у червні порівняно із травнем, проте залишається високий відсоток операцій національного транзиту при ввезенні.

АЕО та спрощення

У червні 2024 року було надано 8 авторизацій АЕО, що є одним із найвищих показників за увесь час спостережень.

Діаграма 7. Динаміка надання статусу АЕО.

Джерело: розроблено автором самостійно на основі даних, наданих Державною митною службою України

Станом на кінець червня загальна кількість авторизацій досягла 50 для 48 підприємств. Також 7 заяв про надання статусу АЕО знаходяться на стадії попереднього розгляду, ще 21 — на стадії оцінки відповідності. У моніторинговому періоду підприємства отримали 2 відмови у наданні статусу АЕО на стадії оцінки відповідності.

Авторизації на окремі спрощення

Надання авторизацій на окремі митні спрощення має низку важливих переваг для підприємств, які здійснюють зовнішньоекономічну діяльність, такі як:

- підвищення рівня довіри у взаємодії “бізнес-митниця”;
- зменшення бюрократичного навантаження;
- спрощення митного контролю;
- зниження фінансових витрат.

Таблиця 2. Кількість авторизацій на окремі спрощення у моніторинговому періоді та за аналогічний період попереднього року.

Тип	Червень 2023	Червень 2024
Транзитні спрощення		
Використання загальної гарантії	4	0
Використання загальної гарантії із зменшенням референтної суми до 50%	0	1
Використання загальної гарантії із зменшенням референтної суми до 30%	0	1
Використання звільнення від гарантії	0	0
Використання пломб спеціального типу	0	1
Статус авторизованого вантажоодержувача	0	2
Статус авторизованого вантажовідправника	0	0
Спрощення		
Загальна гарантія	2	6
Загальна гарантія із зменшенням розміру забезпечення базової суми на 50%	0	0
Загальна гарантія із зменшенням розміру забезпечення базової суми на 70%	0	1
Звільнення від гарантії	0	1
Самостійне накладання пломб	1	9
Процедура випуску за місцезнаходженням	1	14
Процедура спрощеного декларування	0	1

Джерело: розроблено автором самостійно на основі даних, наданих Державною митною службою України

У червні авторизації на окремі види спрощень було надано 14 підприємствам (втричі більше за аналогічний період минулого року). Крім цього, було отримано 24 заяви від підприємств на отримання авторизації щодо окремих спрощень (двічі більше за аналогічний період минулого року).

Станом на червень 2024 року 21 заява знаходилася на стадії попереднього розгляду, ще 23 — на стадії оцінки відповідності. За моніторинговий період підприємства отримали 6 відмов у наданні окремих видів транзитних спрощень, 4 з яких отримано на стадії попереднього розгляду, та ще 2 — на стадії оцінки відповідності.

IV. Контрольні заходи

Контроль митної вартості

У червні 2024 року фіскальний ефект за результатами контролю правильності визначення митної вартості становить 178,6 млн грн, проти 182,8 млн грн цього ж місяця попереднього року. Загалом ця цифра залишається незначною на тлі загальних платежів, зібраних митницею — всього 0,39%.

Водночас за січень-червень поточного року, як і у 2023, не було зафіксовано випадків, коли суд скасував рішення про коригування митної вартості.

Контроль за класифікацією

За рішеннями про класифікацію товарів у червні цього року до держбюджету надійшло митних платежів на суму 26,1 млн грн.

АСАУР

Інформація центрального сервера автоматизованої системи митного оформлення «Інспектор» свідчить про зменшення кількості митних декларацій, за якими визначено митні формальності, за всіма наявними формами контролю. Так, за напрямом «взяття проб та зразків» зафіксовано найбільш суттєвий спад — 48%: у червні цього року зафіксували 225 декларацій, проти 433 за аналогічний період торік. Значна зміна так само спостерігається в кількості перевірок документів — на 47% менше, порівняно з червнем 2023 року. Водночас **декларацій за фактом митного огляду надійшло на чверть менше**: на противагу 6 969 у червні минулого року, цьогоріч число скоротилося до 5 224 (на 25,4%).

При цьому **кількість справ про ПМП у червні 2024** до аналогічного періоду минулого року **впала** з 926 до 813 (на 12%), а **середній час митного оформлення** митних декларацій також зазнав змін: за ІМ-40 — до 108 хв. з 917 хв. у попередньому році, ЕК-10 — збільшився до 105 хв. порівняно з 74 торік.

Пост-митний контроль

У 2022 році в Україні на законодавчому рівні було запроваджено мораторій на проведення митницями документальних перевірок після випуску товарів (тобто тих, що передбачають можливість донарахування податків імпортерам).

У зв'язку з цим, до недавнього часу митні органи широко практикували т.з. «пост-митний контроль» - перевірки правильності митного оформлення протягом 30 днів після випуску товарів. Якщо митниця знаходить невідповідності під час пост-митного контролю, вона повідомляє про це імпортера (який у разі необхідності може за власною ініціативою внести зміни в декларацію та самостійно доплатити податки).

За перші шість місяців 2024 року червень можна назвати найменш насиченим заходами пост-митного контролю — загалом 147, що на 35% менше, ніж у травні. Водночас кількість повідомлень про виявлені невідповідності водночас скоротилася майже втричі, порівняно з минулим місяцем і становить 60 одиниць. Практично половина перевірок та повідомлень про невідповідності стосувалися правильності визначення митної вартості — по 79 та 29 одиниць відповідно. Перевірок правильності класифікації згідно з УКТЗЕД провели 46, порушення виявили у 29 випадках. Крім того, 11 заходів та 4 повідомлення про невідповідності стосувалися митних платежів і їх сплати. Товаросупровідні та товаротранспортні документи перевірялися 7 разів протягом червня, а про пов'язані з цим порушення повідомили в 5 випадках. Щодо коректності визначення країни походження товарів було 4 перевірки, і відомо про 2 повідомлення про невідповідність нормам. Інші види контрольних заходів та повідомлень у червні не проводилися.

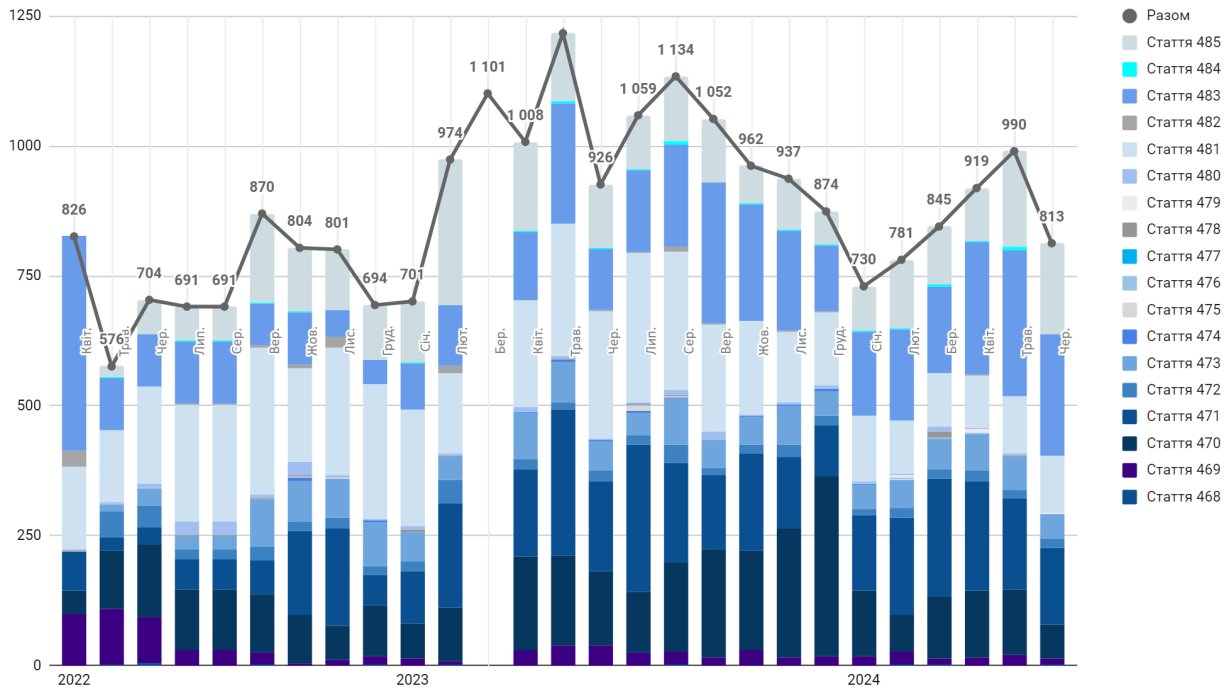
Президент України 14 травня 2024 року підписав Закон від 20.03.2024 №3613-ІХ, яким поновлено повноваження митних органів на проведення документальних перевірок дотримання вимог законодавства України з питань митної справи. Митні органи зобов'язані поновити на невикористаний строк документальні перевірки, зустрічні звірки, розпочаті та не завершені до 24 лютого 2022 року. При цьому, акти (довідки) про результати документальних перевірок, зустрічних звірок, заперечення до актів перевірок, податкові повідомлення-рішення, процедуру вручення яких не завершено до 24 лютого 2022 року, надсилаються (вручаються) до 1 липня 2024 року. Зважаючи на недавнє відновлення документальних перевірок за остаточними результатами у цьому процесі можна буде спостерігати пізніше. Що ж до моніторингового періоду, то у червні кількість документальних перевірок на дотримання митного законодавства зросла більш ніж удвічі, порівняно з травнем: 98 нових і 86 завершених заходів проти 40 і 39 відповідно. Середня сума донрахованих податкових зобов'язань за результатами перевірки цього місяця знизилася до 306,6 тис. грн, порівняно з 535,7 тис. грн у травні.

V. Боротьба з правопорушеннями

У червні 2024 року митними органами було складено 813 протоколів про порушення митних правил (ПМП). У порівнянні з минулим місяцем спад складає 18%, а до аналогічного періоду минулого року — менше на 12%.

Загальна сума накладених штрафів за митні правопорушення у червні становить 2,6 млрд грн, з них лєвова частка (2,5 млрд грн.) накладено за ПМП, передбачені статтею 483 «Переміщення або дії, спрямовані на переміщення товарів через митний кордон України з приховуванням від митного контролю».

Діаграма 8. Кількість справ про порушення митних правил у розрізі статей МКУ.

Джерело: розроблено автором самостійно на основі даних, наданих Державною митною службою України.

Найбільше протоколів про порушення митних правил було складено за статтями:

- 483 «Переміщення або дії, спрямовані на переміщення товарів через митний кордон України з приховуванням від митного контролю» — 232 протоколи;
- 485 «Дії, спрямовані на неправомірне звільнення від сплати митних платежів чи зменшення їх розміру, а також інші протиправні дії, спрямовані на ухилення від сплати митних платежів» — 175 протоколів;
- 471 «Недекларування товарів, що переміщуються через митний кордон України громадянами» — 146 протоколів.

Кількість правопорушень у середньостроковій перспективі може зрости. На це може вплинути запровадження оподаткування міжнародних поштових/експрес відправлень, за винятком відправлень від фізичних осіб вартістю до 45 євро (проект закону № [11416](#)) — подібна ініціатива може мати наслідком збільшення кількості порушень з низькою вартістю предметів правопорушення.

Висновки

Впродовж моніторингового періоду в законодавчому полі відбувся ряд змін щодо правового ставок акцизного податку на різні види пального (приведення їх у відповідність до мінімальних ставок, встановлених в ЄС). Очікувано, що невдовзі буде прийнято інший законопроект, який впроваджує аналогічну практику щодо ставок акцизного податку на тютюн та ТВЕНи.

Тим часом Комітетом з питань фінансів, податкової та митної політики активно проводиться підготовча робота щодо напрацювання положень змін до Митного кодексу України задля імплементації деяких положень Митного кодексу Європейського Союзу.

У червні 2024 року було практично виконано план надходжень за податками та зборами (46,6 млрд грн проти індикативу в 47 млрд грн), попри відсутність негативних коливань курсу валют. Іншим проблемним питанням є торговельний баланс з від'ємним значенням, адже Україна експортує товари низького ступеню обробки, а імпортує готову продукцію з високою доданою вартістю. У червні ми зафіксували 10 груп товарів, які сукупно дають 70% від надходжень за імпортом серед усієї когорти товарів. Найбільше платежів за імпортом було зібрано з пального, ввезених автівок, реакторів, котлів, відео- та аудіотехніки та іншого обладнання. Надходження за імпортом незабаром можуть зменшитися, зважаючи на наявність законопроектів, які мають на меті скасувати ввізне мито чи ПДВ на групи товарів, необхідні для відновлення української енергетики.

Порівняно з попереднім місяцем не було зафіксовано різкого спаду у структурі імпортованих товарів за критеріями ваги, вартості та податкового навантаження (негативні зміни не становлять понад 1%).

Кількість транзитних операцій у порівнянні з аналогічним періодом минулого року зросла, так само як і кількість наданих транзитних та інших спрощень. Також у червні 8 підприємств отримали авторизації економічного оператора, що є одним із найвищих показників у моніторинговому періоді.

У контролі митної вартості зросла більше ніж вдвічі кількість документальних перевірок (у порівнянні з травнем).

Митницею в червні було складено 813 протоколів про порушення митних правил, що на 18% менше попереднього місяця та на 12% — аналогічного періоду торік. З них лівова частка складена за статтею 483 «Переміщення або дії, спрямовані на переміщення товарів через митний кордон України з приховуванням від митного контролю».

Крім цього, мала місце значна поширеність складання протоколів за статтями 485 та 471 МКУ. На кількість правопорушень також може вплинути запровадження оподаткування міжнародних поштових/експрес відправлень, за винятком відправлень від фізичних осіб вартістю до 45 євро (проект закону № 11416).